

ДЕСЯТЬ СПОСОБІВ УБЕРЕГТИ ПЛЕМІННЕ ПОГОЛІВ'Я

Ірина Музиченко, редактор журналу «Прибуткове свинарство»

Наталія Кислицька, менеджер з продажів, компанія Porc-Ex Breeding A/S (генетика ДанБред)

Карстен Далбю, доктор, незалежний і консультуючий датський ветеринарний лікар

У кожному господарстві намагаються залучити найякісніше поголів'я, адже статус здоров'я та виробничий потенціал тварин визначають економічний успіх. Українська племінна справа відроджується. Але повільно. Тому чимало виробників роблять ставку на імпорт свиней від визнаних світових лідерів. Як уникнути розчарувань та економічних втрат і максимально реалізувати генетичний потенціал придбаних тварин? Пропонуємо вашій увазі поради щодо закупівлі, транспортування та утримання племінних свиней.

КОМЕНТАРІ ЕКСПЕРТІВ

ЗАВЧАСНЕ ЗНАЙОМСТВО З РЕКОМЕНДАЦІЯМИ

**Ігор
Дмитрович
Окіпняк,**
заступник
директора
СТОВ «Агрофірма
„Маяк“»,
Черкаська обл.

Ознайомлюйтеся з рекомендаціями генетичної компанії (про утримання, годівлю, ветеринарні обробки тощо) ще до того, як підпишете контракт на поставку імпоротної генетики, а не коли свиней уже до вас везуть.

Прочитавши й проаналізувавши ці рекомендації, ви маєте оцінити свої можливості: чи зможете дати новим тваринам раду. З власного досвіду можу сказати, що після ознайомлення з рекомендаціями ми порадилися із постачальником і вирішили: для того, щоб вийти на потрібний рівень мікро- та макроелементів у комбікормах для свиноматок, треба збільшити вміст преміксів на 25 %.

1. РЕТЕЛЬНЕ ВИВЧЕННЯ РЕКОМЕНДАЦІЙ ПОСТАЧАЛЬНИКА

Кожна порода та її генетичні лінії – по-своєму унікальні й потребують окремого підходу. Багаторічні спостереження й досвід спеціалістів генетичних компаній та постачальників племінного поголів'я зосереджено в покрокових порадах щодо закупівлі, адаптації та утримання тварин. Їх мета – задоволений покупець, що забезпечив оптимальні умови для придбаного поголів'я. На жаль, нерідко цих рекомендацій покупці не читають узагалі, або якщо й проглядають, то похвально.

Тим часом запорука успішної роботи з імпортованим племінним молодняком – чітке й критичне ознайомлення з усіма наданими порадами: обов'язково перепитуйте й узгоджуйте всі аспекти, які не зовсім зрозумілі чи здаються сумнівними. Адже, зазвичай, консультанти генетичних компаній – професіонали з величезним досвідом роботи. Те чи інше питання для них самоочевидне, і часом вони навіть не можуть уявити, що їхній клієнт може не знати таких «дрібниць». А саме ці тонкощі можуть виявитися для свинаря вирішальними. Тому всі, без винятку, питання потрібно обговорювати й уточнювати.

КОМЕНТАРІ ЕКСПЕРТІВ

ТЕМПЕРАТУРНІ РЕЖИМИ ТРАНСПОРТУВАННЯ

**Віктор
Анатолійович
Лісний,**
директор
ТОВ «Фрідом
Фарм Бекон»,
Херсонська обл.

Оскільки наше підприємство вже більше п'яти років реалізує племінний молодняк і має статус племрепродуктора, випадки бували різні. Зазвичай люди ображаються, хоча й розуміють, що постраждали через свою ж необачність та впертість.

Так, наприклад, представники одного господарства у серпні приїхали до нас по кнурів. Ми попередили, що відвантажувати тварин будемо не раніше восьмої вечора, щоб перевозити їх уночі. Адже наше господарство розташоване на півдні України й температура влітку сягає 40 °С. Однак на всі наші аргументи нам відповіли: мовляв, нам їхати зовсім недалеко, все буде гаразд. Як і очікувалося, за кілька годин нам зателефонували: ой, що ж його робити, кнурець отримав тепловий удар! Тому ми завжди радимо своїм клієнтам перевозити тварин спеціально обладнаним транспортом (із кондиціонером та водою) або тільки вночі.

Також дивують приклади недотримання карантинного періоду. Через два тижні після придбання поголів'я нам телефонують і кажуть: ви знаєте, ваші кнури імпотенти. Само собою, якщо привезти кнура і, не дочекавшись відповідного терміну, почати його парувати, та ще й природним способом, нічого не вийде. По-перше, тварина зазнала стресу від перевезення, зміни температури й місця проживання. По-друге, слід зважати на вік – хоч у 6 місяців кнурець може важити і 120 кг, фізіологічно він ще недозрілий, тож змушувати його запліднювати свинок, а тим паче природним способом, надто рано.

Маючи такий досвід, ми намагаємося кожному клієнтові, який звертається до нас, детально пояснити основні аспекти роботи з нашим поголів'ям, а часом навіть пропонуємо інструкції. Тим самим убезпечуємо як свинаря від імовірних помилок, так і себе від негативних відгуків.

2. Індивідуальний підхід до угоди

Під час укладання договору не може бути неважливих пунктів. Перед тим як прийняти рішення на користь тієї чи іншої компанії, переконайтесь у її надійності: зберіть та проаналізуйте якомога більше інформації,

поспілкуйтесь з колегами щодо їхнього досвіду роботи з тими постачальниками, чії пропозиції розглядаєте.

Ознака надійного постачальника – він не проти, щоб клієнт із попереднім візитом відвідав не тільки головний офіс компанії, а й господарства, з яких поставлятимуть молодняк.

3. Чіткий розподіл обов'язків

Особливістю управлінської структури українських свиногосподарств є багаторівнева ієрархія. Є власник бізнесу, який приймає рішення, директор керує на місцях, головний бухгалтер, який управляє грошовими потоками, а ще менеджери, які відповідають за конкретні ділянки виробничого процесу. Такий поділ зазвичай ускладнює обмін інформацією між учасниками, що, в свою чергу, може заважати підготовці та реалізації задуманих планів.

Придбання племінного поголів'я – справа дуже відповідальна й затратна. Тож перш

ніж братися за імпортування, потрібно чітко розподілити в господарстві обов'язки між усіма відповідальними. Так, припустімо, директор має вчасно організувати весь цикл паперової роботи (збір дозволів, довідок, сертифікатів тощо). Менеджер – вивчити всі особливості молодняка, ознайомити з ними підлеглих працівників й розподілити між ними завдання, щоб оперативно створити необхідні умови для полегшення адаптації тварин та їх подальшого комфортного утримання. Бухгалтер, який відповідає за оборот коштів, також мусить добре ознайомитися з усіма процедурами, щоб не виникало затримок та економічних втрат.

4. Підготовка приміщень

Чим вищий генетичний потенціал свиней, тим вони вибагливіші до умов утримання. Наприклад, неправильно підібраний розмір щілин у решітчастій підлозі приведе до псування ратиць. Як результат – господарство зазнає серйозних збитків через травмування та вибракування тварин.

Свинарники для утримання основного стада треба завчасно обладнати відповідно до вимог купленого поголів'я (розміри приміщень, тип підлоги, мікроклімат, годівниці тощо).

Особливо уважними треба бути до заходів біобезпеки. Чіткий поділ на «брудну» й «чисту» зони повинен стати аксіомою. Для цього знадобляться від-

повідно обладнані санпропускники з душем і повною зміною одягу та взуття. Найкраще, щоб одяг і рушники «чистої» та «брудної» зони мали різні кольори, щоб попередити випадкове перемішування речей.

Надважливу роль відіграє правильна організація карантинного приміщення. Це обов'язково має бути окрема будівля, розташована на відстані не менше ста метрів від основних виробничих корпусів (особливо відгодівельних, де зазвичай накопичується велика кількість ветеринарних проблем). Щоб запобігти зайвим стресам тварин, усі ремонтні роботи в карантинному приміщенні треба закінчити задовго до того, як туди потрапить перша свиня.

5. САНІТАРНІ РОЗРИВИ

Головний переносник хвороб у свинарнику — людина, яка обслуговуючи різні ділянки виробничого циклу переміщується з корпусу в корпус.

Щоб отримати економічний ефект від придбаного поголів'я, потрібно чітко виконувати встановлений регламент робіт. Так, перш ніж працівник зайде на територію, де перебувають

свині, він принаймні 24 години не повинен контактувати з іншими свиньми. Якщо ж він полював на диких свиней чи забивав їх, цей термін автоматично подвоюється.

Зазвичай на сучасних свинокомплексах тих, кого наймають на роботу, змушують підписувати документ, яким ті зобов'язуються не вирощувати свиней у своїх присадибних господарствах. Дотримання

цієї вимоги чітко контролюють, і в разі її порушення робітник несе відповідальність.

Що стосується карантинного приміщення, де перебувають майбутні свиноматки, чия основна місія принести максимальний прибуток, то на цій ділянці вимоги до біобезпеки ще жорсткіші.

Так, генетичні компанії радять, щоб персонал, який обслуговує тварин упродовж карантину, взагалі не перетинався з працівниками інших ділянок виробничого циклу. У крайньому разі, якщо в господарства немає змоги виділити окремих працівників для карантину, всі роботи, пов'язані з ним, треба виконувати в першу чергу.

КОМЕНТАРІ ЕКСПЕРТІВ

ВДАЛИЙ ЧАС ДЛЯ ТРАНСПОРТУВАННЯ

Василь Васильович Старобор,
директор ТОВ «НВП Глобинський свинокомплекс», Полтавська обл.

Як ми не старалися, але за роки роботи у свинарстві курйози, пов'язані з завезенням племінного поголів'я, траплялися і в нас. І хоча більшість із них загальні й мають місце повсюдно, є нюанси, на які радимо звернути увагу.

По-перше, спираючись на власний досвід, остерегаємося співпраці з великими генетичними компаніями. Адже те, що окремі з них поставляють поголів'я з різних господарств, не повідомляючи про це покупця, не зовсім відповідає вимогам благополуччя.

По-друге, ми вважаємо, що найкраще перевозити свиней у вихідні дні. Пояснюється це дуже просто: в суботу й неділю менше автотранспорту, а тому ймовірність перетнутися з тваринами іншої генетичної компанії значно менша. Таким чином ризик обміну хворобами зводиться до мінімуму.

По-третє, при поновленні стада ми віддаємо перевагу свиням із острівних, а не материкових країн. Так, останнім часом ми завозили поголів'я компанії Hermitage з Ірландії. Їхні свині зараз показують достойну продуктивність. Особливо якщо порівнювати їх із придбаними на материк 2009-го року. Зараз це вже зовсім не ті свині, якими генетична компанія пишалася раніше: відбулася ветеринарна деградація, й тому з останньою партією таких тварин маємо дуже багато мороки.

6. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ЛАБОРАТОРНИХ АНАЛІЗІВ

Після того як фермер підписав контракт із генетичною компанією, його господарство проходить цілу низку дозвільних процедур. Тому, щоб не виникало зайвих непорозумінь, із правилами бажано ознайомитися заздалегідь.

Зокрема, згідно з європейським законодавством, у всього реалізованого поголів'я мають узяти кров на аналіз. Донедавна свинарі могли на цьому заощадити, роблячи частковий аналіз — 10–30% свиней із групи. Мотивували це тим, що, мовляв, коли у стаді є якісь хвороби, їх обов'язково виявлять в обраній групі. Та з кінця лютого цього року таку практику заборонили.

Крім того, для свинарів окремих регіонів України несподіванкою може стати те, що аналізи крові слід проводити виключно в обласних інстанціях. Хоча й на цьому рівні з самостійним вибором лабораторії також слід бути обережним: на жаль, мали місце неодноразові випадки тісного зв'язку таких організацій із комерційними компаніями. І, відповідно, надані ними результати були далекі від справжніх. Як правило, у таку пастку потрапляють невеликі господарства, що завозять молодняк уперше.

7. НЕ ВИСТАЧАЄ ОБЛАДНАННЯ

Неправильна підготовка лабораторних досліджень та вакцинації призводить до нестачі шприців, голочок, пробірок для забору крові, тест-систем, вакцин тощо.

Щоб такого не траплялося, задовго до того, як свині перетнуть кордон, варто, разом із генетичною компанією, скласти перелік усіх необхідних матеріалів і комплектуючих та придбати препарати для профілактичної й терапевтичної обробки поголів'я.

8. КОРМИ НЕ ВІДПОВІДАЮТЬ ПОТРЕБАМ

Часто виробники ігнорують поради генетичної компанії щодо раціону молодняка. Як результат, енергетичний, вітамінний, мінеральний та амінокислотний склад кормів не задовольняє потреби завезеного поголів'я. А шанси отримати максимальну продуктивність від придбаних свиноматок та кнурів стають значно меншими.

Варто пам'ятати, що такі поради генетики розробили на основі багаторічного досвіду роботи, тому лише дослухаючись до них, можна досягти показників, заявлених генетичною компанією.

Так, наприклад, данські консультанти з годівлі розробили низку порад, що оптимізують енергетичні та вітамінно-мінеральні характеристики кормів для поголів'я їхньої селекції. Зокрема, згідно з їхніми порадами, вміст перетравної енергії в 1 кг корму для свиней данської генетики (залежно від статеві-вікової групи) має бути в межах від 12,6 до 14,4 МДж (таблиця 1).

КОМЕНТАРІ ЕКСПЕРТІВ

ПЕРЕПИС ПОГОЛІВ'Я

**Володимир
Олександрович
Донець,**
заступник
директора
ПАТ Агрокомбінат
«Калита»,
Київська обл.

Наше господарство має досвід роботи з двома зарубіжними генетичними компаніями. За весь період співпраці проблем, на які досить часто нарікають виробники, зокрема пов'язаних із транспортуванням та неточністю ветеринарних лабораторних аналізів, ми не мали. Але деякі питання все одно поставали.

Наприклад, нині всім колегам ми радимо бути присутніми при відвантаженні свиней або принаймні відвідати господарство, де тварин тримають на карантині, перш ніж відправлять до вас. Ви маєте на власні очі переконаватися, що це дійсно ті свині, яких ви хочете бачити у себе. Крім того, варто провести перепис усіх тварин, оскільки цілком можливо, що племінне поголів'я замінять на зовсім інших свиней. Трапляються навіть випадки, коли завезений молодняк не відповідає вимогам екстер'єру. А довести свою правоту в такому разі ой як непросто.

Licensed by

Dan Avl

Licensed by

Dan Bred

Porc-Ex
BREEDING

поставляет датскую генетику ДанБред

Ключ к успеху в ваших руках!

Датский Ландрас (LL)

Датский Йоркшир (YY)

Датский Дюрок (DD)

Телефон: +45 70 20 82 85 • Факс: +45 70 20 82 95
www.porc-ex.dk • porc-ex@porc-ex.dk

Таблиця 1. Поради щодо вмісту енергії на 1 кг корму для свиней данської генетики*

	КОД свин / КОД свином	МДж перетравної енергії	МДж чистої енергії	МДж фізіологічної енергії
Корм для лактуючих свиноматок	1,06	13,3	9,6	7,9
Корм для поросних свиноматок	0,99	12,6	8,8	7,4
Корм для поросят, 6–9 кг	1,18	14,4	10,5	8,7
Корм для поросят на дорощуванні, 9–30 кг	1,17	14,1	10,4	8,6
Корм для свиней на відгодівлі, 30–100 кг	1,07	13,4	9,6	7,9

* Система оцінки кормів, яку використовують у Данії, спирається на фізіологічне значення енергії поживних речовин та їх засвоюваність. Система використовує дві кормові одиниці: КОД свин (FU gr, кормові одиниці для дорощування й відгодівлі) та КОД свином (FU sow, кормові одиниці для свиноматок). Одна кормова одиниця відповідає значенню засвоюваної енергії, яку тварина отримує від 1 кг ячменю. 1 кормова одиниця дорівнює 12,5 МДж перетравної енергії.

9. ДОТРИМАННЯ ПРАВИЛ ТРАНСПОРТУВАННЯ

Зазвичай європейські свинарі не реалізують вирощених тварин самостійно. Насамперед тому, що вимоги до отримання ветеринарних довідок, свідоцтв та дозволів дуже суворі. Тому не кожен фермер може собі це дозволити. Продажем та поставками їхнього поголів'я займаються спеціальні

компанії, які проходять відповідне ліцензування та несуть відповідальність за свиней під час їх перевезення.

Згідно з останніми нормами Європейського Союзу транспортувати племінний молодняк слід відповідно до системи правил DAP*. У цій системі чітко прописано вимоги до максимальної швидкості перевезення, кількості тварин на одному квадратному ме-

трі, вентилявання, годівлі, забезпечення водою, одночасного перебування в русі, періоду відпочинку тощо. Таким чином, постачальники зобов'язані зберегти відповідний фізичний стан молодняка аж до його вивантаження у господарстві клієнта.

Тож під час обговорення умов транспортування свиней покупець має з'ясувати, чи працює його партнер за згаданими правилами.

КОМЕНТАРІ ЕКСПЕРТІВ

ВАГА МАЄ ЗНАЧЕННЯ

**Віталій
Алейзович
Шакель,**
виконавчий
директор
СП ТОВ «Нива
Переяславщини»,
Київська обл.

Спираючись на наш досвід, хочу зазначити: важливе значення при придбанні поголів'я відіграє вага поросят. Ми переконані, що найкращий період для завезення — від 30 до 60 кг. Саме в такому віці вони найлегше переносять транспортування. Важчий молодняк може пошкодити ноги при перевезенні, що, в кінцевому результаті, зменшить ефективність господарства.

Завозити поросят, легших за 30 кг, також небажано: буде значно більший падіж, бо імунна та опорно-рухова системи ще не сформувалися, й це в майбутньому може спричинити цілий букет хвороб.

* DAP — англ. *Delivered At Place* («поставка до пункту призначення») означає, що продавець виконав своє зобов'язання з поставки, коли він надав покупцю товар, готовий до розвантаження з транспортного засобу, що прибув в узгоджене місце призначення.

10. ВВЕДЕННЯ ТВАРИН В ОСНОВНЕ СТАДО

Завезти здорове поголів'я — це одне з надважливих завдань генетичної компанії. Проте не менш значимим є правильне введення свиней в основне стадо. На жаль, і на цьому етапі свинарі час від часу помиляються.

Вимоги для різних генетичних ліній зазвичай різні. Але одне з найперших завдань виробника — правильно сформулювати групи. Для цього ще до завезення свиней потрібно визначити, скільки їх можна розмістити в одній клітці. Постачальники, у свою чергу, ділять свиней під час транспортування саме на такі групи, як їх роз-

містять у свинарниках. Таким чином тварин позбавляють додаткового стресу — в дорозі вони вже визначаються з ієрархією та звикнуть одна до одної. Тож акліматизуються швидше.

Для того, щоб вирівняти мікрофлору шлунка завезеного молодняка, використовують різні способи. Одним із найпоширеніших є підкидання гною основного стада. Ще одним, незвичним на перший погляд, способом є запуск між клітками із завезеним поголів'ям вибраної, але не хворої, свиноматки. Та проходить повз нових свиней і разом із калом та сечею виділяє свої бактерії. Таким чином вирівнюють бактеріальні фони обох груп.

*Особлива подяка за допомогу у підготовці статті
Вікторії Пилипець-Романюк, головному технологу
ТОВ «Серволукс-Генетик».*